

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Cdo/10/2019
Identifikačné číslo spisu: 1218204790
Dátum vydania rozhodnutia: 25. apríla 2019
Meno a priezvisko: JUDr. Daniela Sučanská
Funkcia:
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:1218204790.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci umiestneného F. U., bývajúceho v W. zastúpeného Mgr. Miroslavom Kišom, advokátom so sídlom v Bratislave, Miletičova č. 5A, o vyslovenie prípustnosti prevzatia do zdravotníckeho zariadenia Univerzitetnej nemocnice Bratislava, Psychiatrickej kliniky SZU a UNB Nemocnice Ružinov, so sídlom v Bratislave, Ružinovská č. 6, vedenom na Okresnom súde Bratislava II pod sp.zn. 11 Pu 10/2018, o dovolaní umiestneného proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave zo 6. septembra 2018 sp.zn. 11 Cop 394/2018, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky z r u š u j e uznesenie Krajského súdu v Bratislave zo 6. septembra 2018 sp.zn. 11 Cop 394/2018 a uznesenie Okresného súdu Bratislava II zo 7. júna 2018 č.k. 11 Pu 10/2018-9 a vec vracia Okresnému súdu Bratislava II na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

1. Uznesením zo 4. júna 2018 č.k. 11 Pu 10/2018-4 Okresný súd Bratislava II (ďalej len „súd prvej inštancie“) podľa § 254 ods. 2 zákona č. 161/2015 Z.z. Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“) začal konanie o prípustnosti prevzatia umiestneného do zdravotníckeho zariadenia vzhľadom k tomu, že umiestnený bol bez svojho súhlasu 3. júna 2018 hospitalizovaný v uvedenom zdravotníckom zariadení.

2. Uznesením zo 7. júna 2018 č.k. 11 Pu 10/2018-9 súd prvej inštancie rozhodol, že prevzatie umiestneného do zdravotníckeho zariadenia bolo prípustné. Po oboznámení sa so zdravotnou dokumentáciou umiestneného, po jeho výsluchu, po výsluchu jeho ošetrojúcej lekárky MUDr. P. K., PhD. a oboznámení sa s názorom zvoleného zástupcu umiestneného MUDr. P. C. súd prvej inštancie dospel k záveru, že vzhľadom na aktuálny zdravotný stav umiestneného je u neho ústavná psychiatrická liečba nevyhnutná. Bez ďalšej hospitalizácie a adekvátnej liečby by hrozilo zhoršenie jeho zdravotného stavu, ktorý môže pod vplyvom svojho ochorenia ohrozovať nielen svoj život a zdravie, ale aj svoje okolie. Hospitalizácia umiestneného je jednoznačne v jeho záujme.

3. Na odvolanie umiestneného Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) uznesením zo 6. septembra 2018 sp.zn. 11 Cop 394/2018 napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie potvrdil podľa § 387 ods. 1 a 2 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). V odôvodnení uviedol, že v postupe súdu prvej inštancie nezistil žiadne nedostatky, ktoré by mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a v celom rozsahu sa po skutkovej a právnej stránke stotožnil s dôvodmi obsiahnutými v odvolaní napadnutom uznesení. Vzhľadom na stanovenú diagnózu a prejavy správania sa umiestneného v čase jeho hospitalizácie odvolací súd uzavrel, že nemá dôvod pochybovať o objektívnom stanovisku odborného lekára a o potrebe hospitalizácie, na ktorom súd prvej inštancie založil svoje rozhodnutie.

4. Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podal umiestnený prostredníctvom svojho právneho zástupcu dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z § 420 písm. f/ CSP. V dovolaní uviedol, že súdy oboch inštancií mu nesprávnym procesným postupom znemožnili, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, v tejto súvislosti konkrétne namietal porušenie jeho práva na výsluch podľa § 260 ods. 2 CMP, ďalej nedostatočne zistený skutkový stav veci, nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia, nevykonanie dokazovania, ako i nesprávne hodnotenie dôkazov.

5. Zdravotnícke zariadenie sa vo svojom vyjadrení k dovolaniu z 30. novembra 2018 k prípustnosti dovolania nevyjadrilo, svoje vyjadrenie smerovalo iba k opísaniu zdravotného stavu umiestneného, jeho diagnóze a následnej liečbe.

6. Dovolanie je v danom prípade podané vo veci prípustnosti prevzatia umiestneného v zdravotníckom zariadení, ktoré je od 1. júla 2016 upravené CMP. Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. CMP v ustanoveniach § 76 a § 77 obsahujúcich niektoré ustanovenia o dovolaní „neustanovuje inak“, ak ide o prípustnosť dovolania vo veci prípustnosti prevzatia umiestneného v zdravotníckom zariadení; prípustnosť dovolania umiestneného bolo preto potrebné posudzovať podľa ustanovení CSP.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) osoba oprávnená na podanie dovolania, zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie umiestneného je dôvodné.

8. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 CSP (poznámka dovolacieho súdu: pokiaľ sa v ďalšom texte odkazuje v zátvorke na „Cdo“, ide o odkaz na rozhodnutie najvyššieho súdu príslušnej spisovej značky).

9. V danom prípade dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa tohto ustanovenia nie je významný subjektívny názor dovolateľa a tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1 Cdo 42/2017, 2 Cdo 20/2017, 3 Cdo 41/2017, 4 Cdo 131/2017, 7 Cdo 113/2017, 8 Cdo 73/2017). Dovolací súd preto aj v danom prípade skúmal opodstatnenosť argumentácie dovolateľa, že v konaní došlo k ním tvrdenej vade zmätočnosti.

10. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

11. Dovolateľ namietal, že k porušeniu práva na spravodlivý proces došlo okrem iného aj v súvislosti s nesprávnym postupom súdov oboch inštancií vo vzťahu k vykonanému výsluchu umiestneného.

12. Konanie o prípustnosti prevzatia a držania v zdravotníckom zariadení je upravené v treťom diele CMP, a to v ustanoveniach § 252 až § 271 CMP.

13. Súd umiestneného vyslúchne (§ 260 ods. 1 CMP). Výsluch umiestneného súd uskutoční spôsobom, ktorý je vhodný a primeraný s ohľadom na zdravotný stav. Ak je výsluch na ujmu zdravotného stavu, možno od výsluchu upustiť. Súd v takomto prípade umiestneného vzhľadne (§ 260 ods. 2 CMP). Ak o to požiada umiestnený, vyslúchne ho súd vždy (§ 260 ods. 3 CMP).

14. V danom prípade z obsahu spisu vyplýva, že v konaní jediný výsluch umiestneného vykonal 4. júna 2018 vyšší súdny úradník.

15. Z dikcie zákona (bod 13. tohto rozhodnutia) vyplýva že výsluch umiestneného sa vyznačuje svojou obligatornosťou. Cieľom výsluchu je vo všeobecnej rovine garantovať umiestnenému všetky jednotlivé zložky práva na spravodlivý proces a vyvážiť nerovné podmienky pri ich uplatnení. Súčasným cieľom výsluchu je zistenie názoru umiestneného, a to priamo na základe vnemov sudcu. Pravidlá pre výsluch účastníka konania ako druhu dôkazného prostriedku upravuje § 195 CSP. Právna úprava obligatornosti priamej a bezprostrednej komunikácie s osobou na jej žiadosť sleduje vytvorenie procesného priestoru pre vyjadrenie sa k veci a možnosti ovplyvniť priebeh konania a rozhodnutie súdu. V tomto význame je namieste odlišiť výsluch ako dôkazný prostriedok a právo byť vyslúchnutý, čo v zásade predstavuje oprávnenie osoby vyjadriť svoj názor, ktoré z hľadiska realizácie by mohlo byť uskutočnené aj inak ako verbálnym prejavom. Umiestnenému musí byť aj v súdnom konaní poskytnutý taký priestor pre uskutočnenie procesných úkonov, ktorý mu umožní plnohodnotné využitie všetkých úkonov a procesnej aktivity, a to zohľadnením jeho zdravotných obmedzení. Už z čl. 4 Základných princípov CMP vyplýva, že súd zodpovedá za to, že zabezpečí počas konania účinnú realizáciu procesných práv všetkých účastníkov konania, teda aj umiestneného. Za okolnosť, ktorá vylučuje povinnosť vyslúchnuť umiestneného sa považuje v zmysle § 260 ods. 2 CMP zlý zdravotný stav osoby (napr. kóma, ťažký stupeň duševného postihnutia, vrodené dlhodobé závažné ochorenie) - vid' aj publikáciu Civilný mimosporový poriadok, Komentár, C. H. Beck, Praha, 2017, str. 839 až 840. 15.1. Zákonodarcu pripúšťa, že úkony (rozhodnutia) sudcu môžu byť za určitých okolností (§ 3 a nasl. zákona č. 549/2003 Z.z. o súdnych úradníkoch) poverením sudcu prenesené na osobu vyššieho súdneho úradníka. V danom prípade tak postupoval súd prvej inštalácie, keď namiesto sudcu vykonal výsluch umiestneného vyšší súdny úradník. Problematickým sa v danom prípade javí predovšetkým fakt, že celkový úsudok, ktorý si týmto výsluchom vyšší súdny úradník vytvoril, nie je z povahy veci bezprostredne prenositeľný k osobe sudcu, ktorý má s prihliadnutím k nemu vo veci rozhodnúť. Mimoriadny dôraz vyslúchnuť osobu sudcom je kladený predovšetkým v konaniach, výsledkom ktorých sú rozhodnutia majúce závažný dopad na súkromný život človeka (zásah do jeho osobnej slobody), ako to vyplýva aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. X. a Y. proti Chorvátsku, č. 5193/09, rozsudok z 3. novembra 2011). V tejto súvislosti dovolací súd poukazuje na rozhodnutie č. 67/2018 uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, ktorého právna veta znie „Rozhodnutie o prípustnosti prevzatia a držania v zdravotníckom zariadení bez súhlasu umiestneného je tak závažným zásahom do osobnej slobody človeka, že prvotný výsluch alebo vzhliadnutie vykoná osobne sudca“. Z odôvodnenia tohto judikátu vyplýva právny záver, v zmysle ktorého bez ohľadu na to, či ide o výsluch alebo vzhliadnutie, pri tak závažnom zásahu do osobného stavu človeka, je potrebné, aby túto osobu vypočul sudca. Právne závery vyjadrené v uvedenom judikáte sú aktuálne aj v súčasnosti a dovolací súd na ne vzal zreteľ aj v danom prípade.

15.2. So zreteľom na právne úvahy vyjadrené vyššie v spojitosti s judikátom R 67/2018 dovolací súd dospel k záveru, že v danom prípade sudca, rozhodujúci vo veci, nemohol mať dostatočné podklady pre úvahu, že k prevzatiu umiestneného do zdravotného zariadenia došlo zo zákonných dôvodov, že tieto dôvody trvajú a že nebolo zasiahnuté do jeho práva na osobnú slobodu. Postupom súdu prvej inštancie došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces tým, že výsluch umiestneného nevykonal sudca, ale namiesto neho vyšší súdny úradník.

16. Vzhľadom na to, že v konaní došlo k procesnej vade v zmysle § 420 písm. f/ CSP, je dovolanie dovolateľa nielen prípustné, ale tiež dôvodné, lebo je v ňom opodstatnene uplatnený relevantný dovolací dôvod v zmysle § 431 ods. 1 CSP.

17. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami zrušil rozsudky súdov oboch nižších inštancií a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

18. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

19. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e :

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.